

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Το κ. Π. ΒΡΕΤΟΥ

Έξετάσαμε σε προηγούμενα άρθρα μας χωριστά όσες από τις περιπτώσεις που άφορουν τη μουσική διαπαιδαγώγηση του παιδιού, βρήκαμε γενικότερα ένδιαφέροντες, και παίρνοντας για πρώτο αντικείμενο μελέτης μας το παιδί, φθάσαμε από αυτό στο δημο-βιβάσιο, που τόν θεωρήσαμε το επίκεντρο της όλης υπόθεσης. Τώρα ανεβαίνοντας τα σκαλοπάτια της έρευνάς μας, φθάνουμε στη μελέτη της επαγγελματικής προετοιμασίας στα Ώδεια του πτυχίου της Ώδικης, που είναι ο δάσκαλος του δασκάλου στη μουσική.

Η ειδική σπουδή των λεγομένων θεωρητικών μαθημάτων στα Ώδεια, αρχίζει από τα στοιχεία της μουσικής θεωρίας, για να φθάσει στο δίπλωμα της συνθέσεως, που είναι ο τελευταίος σταθμός της μουσικής σπουδής.

Η σπουδή αυτή μπορεί να υποδιαιρεθί σε μικρότερες βαθμίδες, με τίτλους πτυχίων αναλόγως με την ύπερηξη των ειδικών μαθημάτων που διδάσκονται κυρίως. Έτσι υπάρχει παρακάτω από το δίπλωμα της συνθέσεως, το πτυχίο της φούγγας, πιο χαμηλά το πτυχίο της άρμονίας, και πιο κάτω ακόμη το πτυχίο της Ώδικης.

Γιά να θεωρηθί ο σπουδαστής ότι έχει τα προσόντα να άποκτήσει το πτυχίο της Ώδικης, πρέπει κατά το αναλυτικό πρόγραμμα των Ώδίων να έξει, από μόνι τα γενικά μαθήματα όσα έχει ένας τελειόφοιτος όποιουδήποτε άλλου μουσικού θεωρητικού ή τεχνικού κλάδου (όργάνου), από δέ τις ειδικές γνώσεις, της όρχης των άπαιτουμένων για το δίπλωμα της συνθέσεως.

Αυτές όπάνω κάτω τις γνώσεις άπαιτεί και η έπιτροπή του Ύπουρου Παιδείας, που ένεργεί το διαγνώσιμό για να χορηγήσει το ειδικό πτυχίο, που, είναι άπαραίτητο για το διορισμό (όσχετα άν δέχεται κάθε λογής μουσικά πτυχία Ώδίων σαν τεκμήρια σπουδών, για να έπιτρέψει την έξέτασι των όποφώνων), με μερικές όμως διαφέρει από τα Ώδεια όταν έξεταστέα όλη, που πολύ περίεργα ποτέ από κανένα μουσικό έκπαιδευτικό όργανισμό δέν θεωρήθηκαν οδοιώδεις, όπως άποδεικνύεται έκ του ότι άν και από όσον καιρού θεσπίστηκαν αυτές οι έξετάσεις, καμιά συμπλήρωση δέν έγινε στην προγράμματα των Ώδίων, για να άνταποκριθούν πλήρως με εκείνα που ζητά η έπιτροπή. Κι αυτά όμως είναι πολύ λιγότερα, καθώς νομίζουμε από εκείνα που χρειάζονται και κατά μείζονα λόγο θα έρχοτάζοντα άν έφηρμόζοτε εύρύτερο μουσικό - παιδαγωγικό πρόγραμμα στα σχολεία.

Η έπιτροπή έξετάζει την Ιστορία και όρισμένα άλλα μαθήματα γραπτά. Αυτό άπαιτεί ίκανότητες διατύπωσης και γνώσι της έλληνικής γλώσσας. Στα Ώδεια όμως δέν ζητούνται γραμματικά προσόντα, ούτε και όπάρχει τρόπος εκεί να συμπληρώσουν τις γνώσεις των όσοι δέν έτυχε να τελειώσουν κλασσικό γυμνάσιο, ή όσοι θέλουν και νομίζουν ότι ή φιλολογία θα τους βοηθήσει στην καριέρα τους. Ειδικά για κείνον που πρόκειται να διδάξει γυμνασιόπαιδες ή τελειόφοιτους

γυμνασίου θα ήταν άπαραίτητος κάποια σχετική γραμματική μόρφωση. Το ζήτημα θα έλυόταν άν το Ώδείο άπαιτούσε, για να έπιτρέψει τις έξετασεις στην Ώδική, κάποιο χαρτί γυμνασίου ή άλλης Μόσης σχολής, ή άν έφρόντιζε το ίδιο, θέτοντας κάποιο κατώτατο όριο δημοσίας εκπαίδευσας, να συμπλήρωση με δικά του μέσα τη μόρφωσι αυτή, όποτε θα είχε την έκλογη των μαθημάτων στα όποια θα ίδιχε ιδιαίτερη άνόπτυξι.

Σχετικά με την έλάσκησι στη γραπτή δοκιμασία, ο σπουδαστής μπορούσε να όχρεωθί να δίνι όρισμένες γραπτές έναλλαγές κάθε χρόνου σε θέματα Ιστορικά ή μουσικής έναλλαγές (μορφολογίας).

Η έπιτροπή ζητεί άνάλυσι αισθητική και μετρική ποιήματος. Πού θα μάθι τα μέτρα, τη στιχομουργική, την αισθητική του λόγου και της ποιήσεως ο όποφώνος καθηγητής της μουσικής πού θα διδάξει, στα γυμνάσια και στις Παύ. Άκαδημίες; Μόνος του; Πόσον καιρού θα χάσει γυρεύοντας τον κατάλληλο για να του μάθι αυτά τα πράγματα δάσκαλο; Κι άν τον βρή! Όμως έξομε και από την πείρα ακόμη, πώς αυτές οι γνώσεις είναι χρήσιμες, άπαραίτητες σχεδόν σε κάθε βήμα του σταδίου του.

Μά άς μάς έπιτραπή, κατά παρέκβασι από το θέμα μας, να παρατηρήσομε ότι δέν θα ήταν όσκοπο (αυτή είναι ή μετριοπάρα έκφρασι) να μάθαιναν και οι μείζοντες συνθέτες μας μετρική, γιατί τότε δέν θα κινδύνευαν να βάσουν όπινος συλλαβές στα λοχρά μέρη του μέτρου ή τονισμένες στα άσθενή, δίνοντας την έντύπωση πώς τη μουσική πάνω στους έλληνικούς στίχους την έγραφε ξενολόγως.

Η έπιτροπή ζητά όποδειγματική δασκαλία για να άντιληφθί τη δασκαλική μέθοδο του έξεταζομένου.

Αυτό όμως πού μπορεί πράγματι να άντιληφθί από τη δασκαλία αυτή είναι, όχι ή μέθοδος ή οι παιδαγωγικές γνώσεις αλλά τα προσόντα αυτοσχεδιασμού του έξεταζομένου. Ο πτυχιόχοι της όργανικής μουσικής πού παρουσιάζονται για έξετάσεις στην έπιτροπή, είναι πολύ άμφίβολο άν διδάξαν ποτέ τραγούδι ή σολφέζ. Άλλά και ό κείνους πού το Ώδείο προετοιμάσει ειδικά για το πτυχίο της ώδικης, ποτέ δέ φρόντισε να δώσει παιδαγωγικές γνώσεις, ότε γενικές ότε ειδικές. Και όμως όπάρχουν παιδαγωγικές γνώσεις άπαραίτητες για κάθε δάσκαλο. Έξ όλλου όπάρχουν μουσικοί πού άφιέρωσαν μέγα μέρος της δράσεως των στα προβλήματα της μουσικής εκπαίδευσας, όπως οι Lavignac, Maurice Emmanuel, Wilhelm, Jacques Dalcroze και όλλοι, των όποιων και το έργο και τα όνόματα ακόμη μένουν άγνωστα στους σπουδαστάς μας.

Η άντιπαράβολη αυτή των γνώσεων, πού άπαιτεί ή έπιτροπή, μ' αυτές πού δίνι το Ώδείο, φανερώνουν μέρος μόνον της άνεπαρκείας της τεχνικής και της γενικής μορφώσεως πού παρέχουν τα Ώδεια για αυτόν τον κλάδο. Κι' έφ' όσον έπρόκειτο για μιά όρχη το πράγμα έβικαιολογείτο κάπως, τώρα όμως δέν συντρέχει λόγος έπιβολής καινούργιων θεσμών, αλλά πραγματικής ψυ-

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΣΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

χολογικής ανάγκης ενός λαού, που ζητά να μορφωθεί και πρέπει να μορφωθεί. Χρειάζεται να εξετασθεί αυτό το ζήτημα σοβαρώτερα και να δοθεί μία λύση ανάλογη με τη σημασία του μαθήματος αυτού.

Έξεταιζόντες τι ζητούν από το δάσκαλο της σχολικής μουσικής σε άλλες χώρες, έχουμε ότι' δύν διδάγματα πέρας από την εξέταση επί τη του διδασκαλικού μουσικού επαγγέλματος και την πεποίθηση ότι ο λαός μας είναι επιδικτικός μεγάλης μουσικής μορφώσεως, θα παρουσιάσουμε σαν συμπέρασμα μία σκιαγραφία των ελαχίστων γνώσεων που νομίζουμε πως πρέπει να έχει ο μέλλον μαθητής της σχολικής μουσικής.

Έν πρώτους δέν θα έπρεπε το πτυχίο της Ώδικής να είναι το μικρό σκαλοπάτι του διπλώματος της συνθέσεως, αλλά κάτι τελείως αυτότελης και ανεξάρτητο, επειδή ο σκοπός του είναι ανεξάρτητος και διαφορετικός. Αυτό το πτυχίο πρέπει να είναι άπαραίτητως άπαιτητό για το δικαίωμα διορισμού. Οι εξετάσεις της έπιτροπής θα έπρεπε να καταργηθούν, αντικαθιστάμενες από ειδικές εξετάσεις των Ώδειών με Κρατική έπιτροπεία, ή να καταργηθούν οι εξετάσεις των Ώδειών και να τις διεξάγη η έπιτροπή, γιατί δέν μπορεί για τον ίδιο σκοπό να υπάρχουν διαφορετικά προγράμματα εξετάσεων ούτε είναι σωστό για το γόητρο των ώδειών να κρινόνται οι τίτλοι εν άχρηστοι, αλλά ούτε και η ασάφηση έλευθερία συντελεί εις την έκτιμησι των εκδοιδομένων τίτλων.

Γιά την άπρόκησι του τίτλου να διδάσκονται:

Άρμονία. Όσα συνήθως διδάσκονται για το πτυχίο της άρμονίας συμπληρωμένα με στοιχειώδεις γνώσεις κοντραπούντου, μιμησεως, φύγγας. Όχι για να μάθω ο σπουδαστής να γράφω φύγγες αλλά για να ζήτη καλά τι είναι αυτό το είδος και να μπορεί σε δεδομένη περίπτωση να αναλύσει ένα τέτοιο έργο στους μαθητάς του.

Μορφολογία. Σάν κύριο μάθημα συμπληρωμένη με στοιχεία γενικής αισθητικής. Να είναι ικανός ο σπουδαστής να αναλύσει ένα έργο, να ζήτη καλά τους παλμούς και νέους τύπους φόρμας, να μπορεί με τη χρήση του γραμοφώνου να εισαγάγη τους μαθητάς του στην έκτιμησι της μουσικής αρχιτεκτονικής και της σοβάρης τέχνης.

Ιστορία. Μελετημένη με μεγαλύτερη έκταση και πιο βαθειά από ότι γίνεται συνήθως.

Σολφές, πάνου. Έκ πρώτης ύψεως άνάγνωσι, όπως γίνεται για το πτυχίο άρμονίας.

Διδασκαλία. Γνώσεις παιδαγωγικές, γενικές και ειδικές, με έξάσκηση σε πρακτικό διδασκαλείο επί της διδασκτικής όλης των σχολείων όπως την περιγράφουμε σε προηγούμενα άρθρα μας.

Μονωδία. Άσχετα με το άν έχη ή δέν έχη φωνή ο σπουδαστής (πρέπει πάντως να έχει κάποια σχετική φωνή) να ύποχρεοται σε διετή τουλάχιστον παρακολούθησι του μαθήματος, γιατί δέν ένοείται να ύποχρεώνεται να διδάξει τραγούδι κάποιος που ποτέ δέν το διδάχθηκε ο ίδιος.

Όργανολογία. Σαφή γνώσι του όνόματος του σχήματος και του ήχου των όργάνων της όρχήστρας, της μπάντας και έν γενεί των όργάνων που χρησιμοποιούνται στον τόπο μας.

Έλληνικά γράμματα, ανάλογα με του κλασσικού γυμνασίου, με ιδιαίτερη προσοχή σε ότι άφορα την ποιησι.

Άπό τα άνωτέρω έξάγεται, ότι δέν έπιμένουμε τόσο στις τεχνικές γνώσεις, και βρίσκουμε άρκετές αυτές που δίνει συνήθως για το πτυχίο της άρμονίας ένα σοβαρό Ώδειο, αλλά θέλουμε τον πτυχιούχο της Ώδικής περισσότερο μορφωμένο μουσικολογικά και γενικά. Ή μορφωσι του να φαίνεται και να άπβλλάεται και στη τάξι και στο σύλλογο των συναδέλφων του και στην πνευματική ζωή της πόλεως στην όποια θα ύπερητηση.

Είναι σφάλμα για όσους νομίζουν ότι ο προορισμός του καθηγητού της μουσικής είναι να προετοιμάσει ένα τραγούδι.

Αυτό είναι μόνον μία φάσι στη δράσι του. Ό κύριος προορισμός του είναι να κατευθύνη τους μαθητάς του στην άγάπη της άληθινά καλλιτεχνικής δημιουργίας. Ή πρακτική μουσική έξάσκηση πρέπει να άποτελέσει έργο πρό παντός του δημοδιδασκάλου. Ή συνέχειά της στο γυμνάσιο μπορεί να φθάσι το πολύ σε μία κάποια έκτέλεσι ενός χορωδιακού έργου μεγάλου δασκάλου ή μία στοιχειώδη έκτέλεσι όργανικής μουσικής.

Ή άκρόσι όμως και η άνάλυσι κλασσικών έργων μπορεί να παρουσιάσει πλήθος άριστουργημάτων στους μαθητάς, και είναι ο καλλίτερος τρόπος προαγωγής του ένδοιφρόνου και για την πρακτική έξάσκηση και για την ύποστηριξι της καλής τέχνης εκ μέρους των αόριανών πολιτών.

Ή ίδρισι ιδιαίτερης μουσικοπαιδαγωγικής άκαδημίας θα έλθε ίσως μερικά από τα προβλήματα αυτά, κατά βάθος όμως πιστεύουμε ότι δέν πρέπει οι σπουδαστές της ώδικής να άπομακρυνθούν από τα ώδεια, που είναι ίσως στις όποιες γεννιούνται και άναπτύσσονται στα νιάτα οι ιδέες που θα κατευθύνουν άργότερα τη μουσική άνάπτυξι του τόπου, και όπου κάθεται έργάζεται σε ιδιαίτερο ίσως μουσικό κλάδο, όλοι όμως ζυμώνονται μέσα στην προσκόθεια της έπιτυχίας μεξ γενικής καλλιτεχνικής άνάδοι. Άλλωστε τώρα που η σχολή αυτή δέν ύπάρχει, νομίζουμε ότι τα ώδειά έχουν καθήκον να μη φεισθούν δαπανών για ένα σκοπό, που θα έπιστρέψη στο πολλαπλάσιο τη δαπάνη, δημιουργώντας φιλομούσους πολίτες.

Στά ώδειά άφιερώνω με την εύγνωμοσύνη και το σεβασμό παληού τους τελειοφοίτου τουτο το άρθρο, το τελευταίο αυτής της μελέτης μας γιατί στο χείρα των Ώδειών μας είναι η άρχη και το τέλος της μουσικής εκπαίδευσεως της χώρας μας.

ΠΑΝΑΓΗΣ ΒΡΕΤΟΣ